

АБ ІНТЭГРАЦЫІ НАВУКІ ВНУ І АКАДЭМІЧНАЙ НАВУКІ

Сёння самага высокага прагрэсу ў аграпрамысловым комплексе і перш за ўсё ў сістэмным павышэнні ўстойлівасці вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі дабіваюцца тэя краіны, якія базіруюцца на дасягненнях навукі і тэхнікі. Менавіта там дзякуючы вучоным дасягненням ў галіне сельскай гаспадаркі пераўзышлі самыя смелыя спадзяванні.

Аграпрамысловы комплекс нашай рэспублікі таксама мае дастатковую інтэлектуальную сілу, дасягненні якой бяспрэчныя. Але, на жаль, змяненні ў эканоміцы і грамадска-палітычнай сферы заклікаюць праблемы навукова-тэхнічнага прагрэсу, навука ўшчыльную стала перад праблемай пошуку сродкаў для свайго існавання і выжывання. Таму ўзнікае пытанне, як ва ўмовах фінансавай нестабільнасці і ўсеагульнага дэфіцыту вырашыць праблему забеспячэння нармальнай жыццядзейнасці аграрнай навукі. Тут бачым два шляхі выхаду са склаўшагася становішча. Па-першае, ва ўмовах станаўлення рыначных адносін у сферы аграрнай навукі асноўнай крыніцай яе фінансавання павінны заставацца дзяржаўныя асігнаванні, накіраваныя праз адпаведныя фонды і бюджэты органаў дзяржаўнага кіравання. Таму неабходна тэрмінова знайсці сродкі фінансавай падтрымкі прыярытэтных навуковых накірункаў, інакш дасягнутыя тут поспехі будуць далёка адкінуты назад, а на аднаўленне страчаных пазіцый у сусветным навуковым пошуку спатрэбіцца дзесяцігоддзі, вялікія фінансавыя, інтэлектуальныя, матэрыяльна-тэхнічныя і іншыя сродкі.

Па-другое, навуковыя ўстанова, каб выжыць і нармальна прадуцыраваць у крызісных умовах, павінны праяўляць вялікую актыўнасць адаптацыі да рыначных умоў, імкненне ўваходзіць у сферу інавацыйнага бізнесу, знаходзіць пэўных партнёраў для рэалізацыі сваёй навукова-тэхнічнай прадукцыі, ствараючы разам з імі камерцыйныя структуры ўкараняльнага тыпу. Але тут, на наш погляд, ёсць пэўная небяспека, паколькі вопыт пераводу аграрнай навукі на поўны гасразлік і самафінансаванне паказаў, што сумяшчэнне навуковых і прадпрыемальніцкіх функцый прыводзіць да зніжэння навуковага ўзроўню працавак, падае на іх попыт і як вынік — безвыніковасць эксперыменту.

Але бізнес у сферы навуковых ведаў можа праяўляцца ў фарміраванні рынкаў навуковай працы, навукова-тэхнічнай інфармацыі і навуковай прадукцыі. Гэтыя пытанні, на нашу думку, заслугоўваюць увагі і вывучэння. Аднак узнікае пытанне, ці ўсё мы выкарыстоўваем, каб актыўна генерываць навукова-тэхнічны прагрэс і трансфармаваць яго дасягненні ў канкрэтную вытворчасць, што ў сукупнасці з'яў-

ляецца адным з важнейшых фактараў устойлівасці і канкурэнтаздольнасці ўсіх вытворчых структур сістэмы гаспадарання на сяле. На наш погляд, не ўсе. Маецца на ўвазе навукова-педагагічны патэнцыял навучальных устаноў, дзе працуюць 85 дактароў і 759 кандыдатаў навук. Гэта велізарная інтэлектуальная сіла, буйнамаштабнае ўключэнне якой у навуковае забеспячэнне рэфармуемых працэсаў у аграрным сектары эканомікі дазволіць істотна падняць узровень і якасць прымаемых рашэнняў па стратэгіі і тактыцы правядзення аграрнай рэформы, больш упэўнена і дынамічна развіваць гэту жыццёва важную для грамадства сферу вытворчасці.

Выхад са склаўшагася становішча бачым адзін — гэта паглыбленне гарызантальнай інтэграцыі ВНУ з навукова-даследчымі ўстановамі і ператварэнне ВНУ ў вядучыя цэнтры адукацыі, навукі і культуры на сяле. Ёсць упэўненасць, што акадэмічная навука і вышэйшая аграрная школа не могуць развівацца паасобку, не праводзячы сумесныя пошукі аптымальнага аб'яднання навукі ВНУ і навукова-даследчых інстытутаў, не клапацячыся аб адпаведнасці адукацыі ВНУ патрэбнасцям галіновай навукі. Трэба знайсці неардынарныя, нетрывіяльныя шляхі аб'яднання станоўчых бакоў той або другой мадэлі. Варыянты такой інтэграцыі могуць быць рознымі, але вельмі эфектыўнымі, паколькі дазваляць рацыянальна выкарыстоўваць інтэлектуальны патэнцыял і матэрыяльныя сродкі. Адной з формаў інтэграцыі могуць быць навукова-вытворчыя аб'яднанні, якія затым у ходзе развіцця ў сферы аграрнага ўтварэння поўнага гаспадарства і самафінансавання пераўтвараюцца ў навукова-вытворчыя сістэмы. Яны ўтвараюцца на камерцыйнай аснове сумесна з патэнцыяльнымі спажывальцамі навуковай прадукцыі (калгасамі, саўгасамі, акцыянернымі сельскагаспадарчымі таварыствамі, кааператывамі).

Для аб'яднання намаганняў навукова-даследчых устаноў інжынернага накірунку, доследна-канструктарскіх, тэхналагічных арганізацый, навучальных устаноў інжынернага профілю, заводаў, рамонтна-тэхнічных прадпрыемстваў і іншых юрыдычных і фізічных асобаў могуць стварацца навукова-тэхнічныя акцыянерныя таварыствы, называемыя тэхнапаркамі. Могуць быць і іншыя формы інтэграцыі навукі ВНУ і акадэмічнай навукі, якія на рыначных і кантрактных умовах аб'ядноўваюць навуковыя ўстановы, ВНУ, падраздзяленні па мэтавай падрыхтоўцы кадраў па ўкараненні, тыражыраванні і рэалізацыі ў вытворчасць прыкладных распрацовак, якія пастаўляюцца спажывальцу ў выглядзе інтэлектуальнага або матэрыяльнага тавару. Менавіта яны з прычыны сваёй спецыфікі функцыянавання здольныя пераадолець перашкоды паміж акадэмічнай і навукай ВНУ, забяспечыць больш глыбокую яе інтэграцыю з канкрэтным вытворцам. З'яўляючыся арганізацыйнай асновай іх збліжэння, яны састыкоўваюць усе састаўныя элементы інавацыйнага працэсу: ад даследавання да канкрэтнай тэхналогіі або прамысловага ўзору, сорту, пароды і забяспечваюць іх пастаўку праз рэалізацыйныя структуры ў сферу вытворчасці.

У гэтым плане намі шмат зроблена, і мы працягваем работу па далейшай інтэграцыі аграрнай навукі, адукацыі і вытворчасці шляхам стварэння вучэбна-навукова-вытворчых комплексаў, у састаў якіх увойдуць вышэйшыя сельскагаспадарчыя навучальныя ўстановы, навукова-даследчыя інстытуты, саўгасы-тэхнікумы, тэхнікумы і каледжы, навучальныя ўстановы перападрыхтоўкі і павышэння кваліфікацыі кадраў, калгасы, саўгасы і іншыя прадпрыемствы. Аднак не вядома, па чьёй ініцыятыве Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання атрымае праект пастановы Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь аб перадачы чатырох вышэйшых і дванаццаці сярэдніх сельскагаспадарчых навучальных устаноў у падпарадкаванне Міністэрству адукацыі і навукі.

Гэтыя навучальныя ўстановы ўваходзяць у адзіную сістэму аграр-

най адукацыі, якая складаецца з чатырох ВНУ, Інстытута кіравання АПК, двух каледжаў, 16 саўгасаў-тэхнікумаў, 12 сельскагаспадарчых тэхнікумаў, 128 навучальных камбінатаў і цэнтраў, 23 навучальных і навучальна-доследных гаспадарак і іншых аб'ектаў. Яны маюць сваю спецыфіку, якая заключаецца ў непарыўнай сувязі тэарэтычнага навучання з практычнай падрыхтоўкай студэнтаў і вучняў, якая ажыццяўляецца на базе іх навучальна-доследных гаспадарак, калгасаў, саўгасаў і іншых прадпрыемстваў. Сёння навучальныя і навучальна-доследныя гаспадаркі з'яўляюцца буйнымі сельскагаспадарчымі прадпрыемствамі, якія маюць 66,2 тыс. га сельгасугоддзяў, асноўныя фонды якіх складаюць 476,2 млрд руб.

Сельскагаспадарчыя ВНУ і тэхнікумы тысячамі ніцяў звязаны з Міністэрствам сельскай гаспадаркі і харчавання і яго падведна-админістратывнымі арганізацыямі ў сваёй паўсядзённай рабоце па вызначэнні аб'ёмаў і структуры падрыхтоўкі спецыялістаў, змяненні дзеючых, увядзенні новых спецыяльнасцяў і спецыялізацый, фарміраванні кантынгенту навучэнцаў, дагаворных адносін у падрыхтоўцы спецыялістаў з гаспадаркамі і іншымі прадпрыемствамі, размеркаванні і працаўладкаванні выпускнікоў, перапрацоўцы і абнаўленні вучэбных планаў і праграм, забеспячэнні навучальных устаноў інфармацыяй пра работу аграпрамысловага комплексу і шматлікіх іншых пытаннях.

Са свайго боку мы не адмаўляем вядучай ролі Мінадукацыі і навукі ў дзяржаўнай палітыцы адукацыі, працуем з ім у цесным кантакце, кіруемся яго нарматыўнымі актамі і рэкамендацыямі, шукаем шляхі далейшага паляпшэння дзелавых сувязяў. Разам з тым лічым, што толькі ў выгледзе склаўшайся сістэмы, цесна звязанай з аграпрамысловым комплексам, аграрная адукацыя ў стане рашаць задачы кадравыга і навуковага забеспячэння вытворчасці і выводзіць яго з падпарадкавання Мінсельгасхарча, а тым больш падзяляць на часткі неэтакондана. Невядома, наколькі ад гэтага выйграе Мінадукацыі і навука, але тое, што праіграе сельская гаспадарка — факт бяспрэчны.